

ГАРЧИГ

<i>НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА</i>	3
1.1. <i>Төслийн төлөвлөлт, ажиллах хүч</i>	5
<i>ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ</i>	9
<i>ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ</i>	11
3.1. <i>Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тухай ерөнхий удирдамж</i>	11
3.2. <i>Төслийн болзошгүй сөрөг нөлөөлөл, үргэлжлэх хугацаа, эрчим</i>	11
3.3. <i>Төслийн гол сөрөг нөлөөллийг үнэлэх</i>	13
3.4. <i>Гол сөрөг нөлөөлөл, үргэлжлэх хугацаа, эрчим</i>	14
<i>ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ</i>	15
4.1. <i>Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө</i>	15
4.2. <i>Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө</i>	16
4.3. <i>Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө</i>	16
4.4. <i>Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө</i>	16
4.5. <i>Хог, хаягдлын менежментийн арга хэмжээний зардал</i>	16
4.6. <i>Тухайн жилийн орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр</i>	17
4.7. <i>Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн төлөвлөгөө</i>	18
4.8. <i>Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь</i>	18

ХҮСНЭГТИЙН ГАРЧИГ

Хүснэгт 1. Төслийн ерөнхий мэдээлэл.....	3
Хүснэгт 2. Төсөл хэрэгжих талбайн солбицол	3
Хүснэгт 3. Шохойн цехед ашиглагдах тоног төхөөрөмж	6
Хүснэгт 4. Унд ахуйн хэрэгцээний ус	8
Хүснэгт 5. Технологийн хэрэгцээний ус:	8
Хүснэгт 6. Болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөлөл	11
Хүснэгт 7. Төслийн байршил, шийдэл, төлөвлөлт болон хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон нөлөөллийн эрчим, үр дагаврыг магадлан жагсаах	12
Хүснэгт 8. Байгаль орчинд үзүүлэх болзошгүй нөлөөлөл	14
Хүснэгт 9. Гол сөрөг нөлөөлөл.....	14
Хүснэгт 10. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	15
Хүснэгт 11. Ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө	16
Хүснэгт 12. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	16
Хүснэгт 13. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	16
Хүснэгт 14. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	17
Хүснэгт 15. Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн төлөвлөгөө	18
Хүснэгт 16. Олон нийтийн оролцоог хангах, тайлагнах төлөвлөгөө	18

ЗУРГИЙН ГАРЧИГ

Зураг 1. Төслийн байршлын зураг	4
Зураг 2. Төслийн технологийн схем.....	7

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА ТӨСЛИЙН ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Хүснэгт 1. Төслийн ерөнхий мэдээлэл

Үндсэн үзүүлэлтүүд	Тайлбар
Төслийн нэр	“Шохой болон хөнгөн бетон үйлдвэрлэх үйлдвэр”
Төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллага	“Силикат” ХК
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ, регистрын дугаар	Улсын бүртгэлийн гэрчилгээний дугаар: 1910010007 Регистрийн дугаар: 2050463 Харилцах утас: 9911-3641, 9999-9070
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг	Дархан-Уул аймаг, Дархан сум, 15-р баг, Үйлдвэрийн район, өөрийн байр.
Төслийн байршил	Дархан-Уул аймгийн Дархан сумын нутагт 43736.0 м ² талбайд хэрэгжинэ.

Төслийн байршил: Уг “Хөнгөн бетон блок, шохойн үйлдвэр” нь Дархан-Уул аймгийн Дархан сумын нутагт газар эзэмших эрхийн 0079244 тоот гэрчилгээ бүхий 43736.0 м² талбайд хэрэгжинэ.

Хүснэгт 2. Төсөл хэрэгжих талбайн солбицол

№	Хойд өргөрөг	Зүүн уртраг
1	49° 26' 10.537"	105° 57' 55.971"
2	49° 26' 3.736"	105° 58' 2.756"
3	49° 26' 2.303"	105° 57' 59.274"
4	49° 26' 0.482"	105° 57' 54.604"
5	49° 26' 0.827"	105° 57' 54.296"
6	49° 26' 4.359"	105° 57' 50.835"
7	49° 26' 4.754"	105° 57' 51.820"
8	49° 26' 4.818"	105° 57' 51.980"
9	49° 26' 5.002"	105° 57' 52.439"
10	49° 26' 5.134"	105° 57' 52.767"
11	49° 26' 5.234"	105° 57' 52.666"
12	49° 26' 6.823"	105° 57' 51.048"
13	49° 26' 6.459"	105° 57' 50.169"
14	49° 26' 6.563"	105° 57' 50.069"
15	49° 26' 6.752"	105° 57' 49.886"
16	49° 26' 7.509"	105° 57' 49.157"
17	49° 26' 7.633"	105° 57' 49.034"

Зураг 1. Төслийн байршилын зураг

“Силикат” ХК-ийн товч танилцуулга

- ✓ 1966 онд “Силикат тоосго, шохойн үйлдвэр” нэрээр Дархан хотын анхны аж үйлдвэр болон баригдаж баригдсан.
- ✓ 1966 оноос 1992 он хүртэл тасралтгүй ажилласан ба тухайн үеийн Монгол улсын ханын материалын хэрэгцээний 25%ийг дангаар хангаж байсан түүхтэй.
- ✓ 2004 онд Ц.Содбилэг нь “Силикат”ХК-ийг худалдан авч 2006 онд силикат цагаан тоосгоны дамжлагыг Силикат хөнгөн блокны үйлдвэр болгон шинэчилсэн.
- ✓ Силикат шохойн үйлдвэрийг бүрэн сэргээн засварлаж шинэчилж, үйлдвэрлэлээ явуулж ирсэн.

1.1.Төслийн төлөвлөлт, ажиллах хүч

Хөнгөн бетон блокны үйлдвэр

Хөнгөн блок нь 360 х 180 х 600 ба 360 х 240 х 600 гэсэн хэмжээтэйгээр хоногт 150 м³, жилд 40000 м³ хөнгөн бетон блок үйлдвэрлэх хүчин чадалтай. Бэлэн бүтээгдэхүүний талбайг 4000 м³ хөнгөн блокоор жил бүрийн өвөл 10-12 сарын хооронд дүүргэдэг.

Хөнгөн бетон блокны үйлдвэрийн ажилчид:

✓ Ээлжийн ахлах зуурагч	2
✓ Туслах зуурагч	2
✓ Хэв өргөгч	2
✓ Хэв тослогч	2
✓ Элсний тээрмийн оператор	2
✓ Шохой дамжуулах оператор	2
✓ Элсний оператор	2
✓ Талбайн дамжуулах оператор	4
✓ Кранист	3
✓ Ачигч	2
✓ Автоклавын ахлах оператор	3
✓ Автоклавын туслах оператор	3
✓ Цахилгаанчин	3
✓ Шохойн үйлдвэр	

2008 онд шохойн үйлдвэртээ технологийн нэмэлт шинэчлэлт хийснээр 80 хүртэлх хувийн идэвхжил бүхий 80-180 мм бүхэл, 0-30 мм буталсан хагас нунтаг, 0.063-0.08 мм тээрэмдсэн нунтаг шохой гэсэн ангиллаар сайн чанарын цэвэр шохойг үйлдвэрлэж эхэлсэн. Шохой нь MNS-347-99, MNS-347-2002 тоот улсын стандарттай.

Шохойн үйлдвэрлэлийн технологийн горим

Шохойн чулууг технологийн дагуу олборлон, 15-20 тн даацтай автомашинаар 600 мм х 600 мм х 600 мм-ээс бага ширхэглэлтэйгээр тээвэрлэн авчирч хацарт бутлуураар анхан шатны бутлалт хийж, шигшүүрээр ялган технологид тохирох фракцтай (60 мм -930 мм) чулууг шохойн зууханд шатааж, технологид тохирохгүй жижиг фракцтай чулуу болох 15-45 мм ширхэгтэйг Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэрт, 5-15 мм ширхэгтэйг барилгын компаниудад дайрганы зориулалтаар, 0-25 мм ширхэгтэйг Эрэл цементийн үйлдвэрт тус тус хөнгөлөлтэй үнээр

борлуулдаг. Эдгээр жижиг фракцын чулууг бүрэн (10-60 мм) ашиглаж болох технологи нэвтрүүлэх шаардлага тавигдаж байгаа. Шохойн чулууг шохой шатаах 4 зууханд ачаалж, 1200⁰C температурт шатааж ($\text{CaCO}_3 \rightarrow \text{CaO} + \text{CO}_2$) шохой гарган авна.

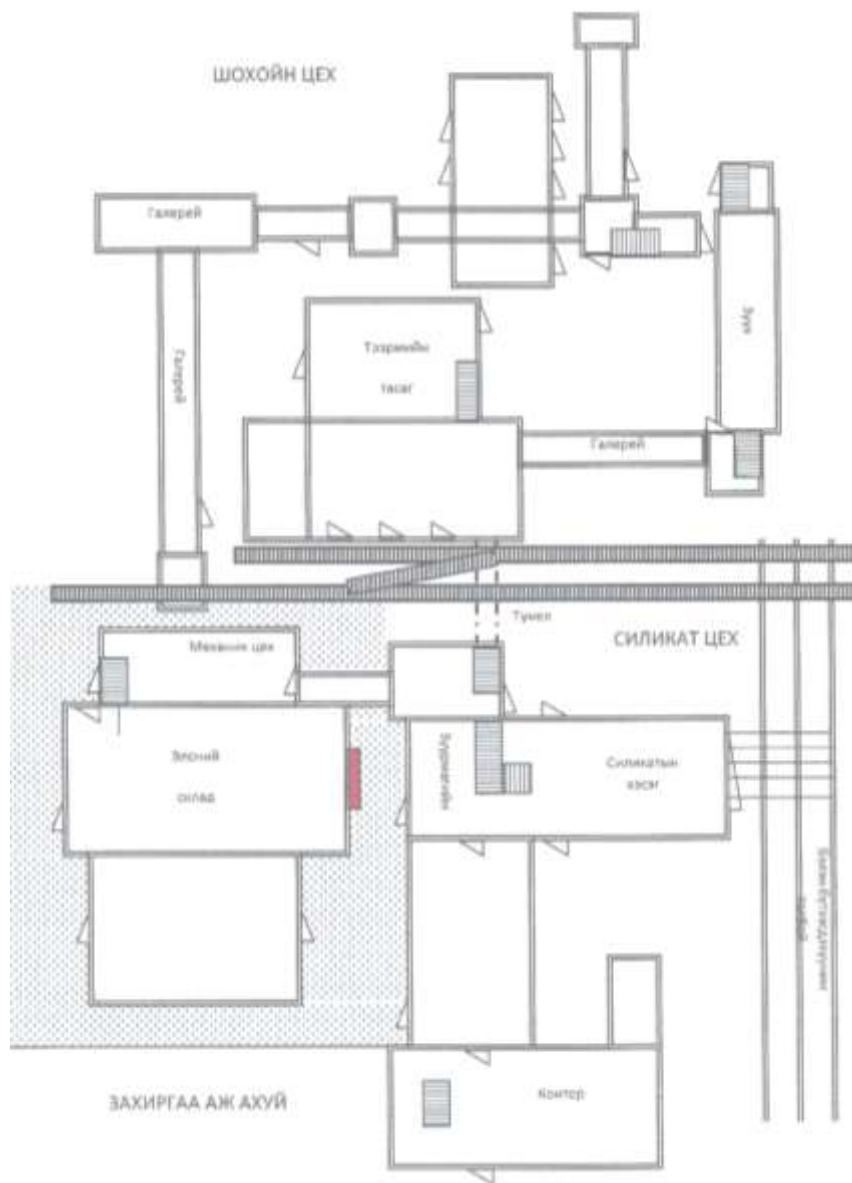
Зуухнаас гарсан шохойг шигшүүрээр бүхэл нунтаг болгон ялгаж Бороо Гоулд, Арьс ширний үйлдвэрүүд, хөнгөн бетоны үйлдвэрүүдэд хуваарилж борлуулна. Шохойн чанарт нөлөөлөх гол хүчин зүйл бол шохойн чулууны химийн найрлага юм. Шохойн чулууны найрлага дахь CaCO_3 - 90%-ээс доошгүй, MgO -3%-аас ихгүй, бусад агуулга 10%-аас ихгүй байх шаардлагатай. Уулын баяжуулах үйлдвэрийн хөвүүлэн баяжуулах процессыг идэвхжүүлэхийн тулд уусмал дахь pH-ийн түвшинг өсгөж урвал явагдах орчинг тохируулдаг үндсэн түүхий эд нь шохой юм. Компаний бүтээгдэхүүний чанар, үзүүлэлт, өртөг болон үнэнд нөлөөлөх зүйлс нь мэдээж дэд бүтэц, түүхий эд материал байдаг.

Түүхий эд материалын хувьд авч үзвэл: Шохой нь өөрөө бэлэн бүтээгдэхүүн болохоос гадна хөнгөн бетоны гол түүхий эд болдог. Шохойн болон хөнгөн бетоны үндсэн түүхий эд материал нь цахиурлаг элс, шохойн чулуу, нүүрс, өндөр даралтын уур байдаг.

Хүснэгт 3. Шохойн цехед ашиглагдах тоног төхөөрөмж

Д/д	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Тоо	Тэмдэг	Марк	Хүчин чадал	Цахилгаан хөдөлгүүр	
						Чадал	Эргэлт
1	Доргиурт хуваарилагч	2	1	ЕВ - 12а	30 т/цаг	0.4	2880
2	Туузан дамжуулагч	1	2	РТ 43/800	30 т/цаг	10	1440
3	Туузан / дамж	1	3	РТ 21/800	30 т/цаг	5.5	1440
4	Туузан дамжуулагч	1	5	РТ 36/800	30 т/цаг	5.5	1440
5	Доргиурт хуваарилагч	7	4	ЕС 12а	30 т/цаг	20.4	2880
6	Туузан / дамж	1	8	РТ 16/800	30 т/цаг	5.5	1440
7	Туузаи/дамж	1	6	РТ 73/800	30 т/цаг	22	1440
8	Булт бутлуур	1	9	РТ 40/71А	30 т/цаг	17	1440
9	Шигшүүр	1	10	РА41/А	30 т/цаг	10	1440
10	Туузан / дамж	1	11	РТ 7/800	30 т/цаг	4	1440
11	Доргиурт / хувиар	4	12	РО-5	15 м3/цаг	0.4	2880
12	Туузан / дамж	1	13	РТ 15/500	10 т/цаг	4.0	1440
13	Туузан / дамж	1	14	РТ 30/600	10 т/цаг	5.5	1440

Төслийн технологийн схем

Зураг 2. Төслийн технологийн схем

Шохойн үйлдвэрийн ажилчид:

✓ Зуухны ахлах оператор	3
✓ Зуухны туслах оператор	9
✓ Шохой дамжуулах оператор	3
✓ Чулуу бутлах оператор	3
✓ Чулуу ялгагч	6
✓ Эксваторчин	1
✓ Тэсэлгээний оператор	1

Шохойн үйлдвэрт одоогийн байдлаар 4 ш босоо зуух ашиглаж байгаа бөгөөд өдөрт 40-48 тн шохой үйлдвэрлэдэг. 1 зуухны эзэлхүүн 94.4 м³ буюу 226.56 тн шохой гаргах хүчин чадалтай ба жилд 10.0 мян.тн шохой үйлдвэрлэдэг.

Цахилгаан хангамж

150 мм-н диаметртэй өндөр даралтын уурын шугамаар ДДЦС ТӨХК-тай холбогдсон. 6000/400кВа цахилгаан дэд станцтай.

Усан хангамж

Усны эх үүсвэр

Төвийн дулаан, цэвэр бохир усны шугамд холбогдсон болно.

Хүснэгт 4. Унд ахуйн хэрэгцээний ус

№	Үзүүлэлт	Норм	Хэмжээ	Хоног	Хоногийн усны хэрэглээ, м ³	Жилийн усны хэрэглээ, м ³
1	Унд ахуйн болон хэрэглээний ус	200 л/хоног	58 хүн	300	11.6	3480.0
Нийт дүн					11.6	3480.0

Хүснэгт 5. Технологийн хэрэгцээний ус:

№	Үзүүлэлт	Норм	Хэмжээ	Хоног	Хоногийн усны хэрэглээ, м ³	Жилийн усны хэрэглээ, м ³
1	Технологийн ус	0.4	40000 м ³ /жилд/	300	53.3	16 000
Нийт дүн					53.3	16 000

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

2.1. Газрын гадарга

Уг төсөл хэрэгжих талбай нь геоморфологийн мужлалаар Орхон Сэлэнгийн мужид хамаарна. Ус хагалбарын хувьд Умард мөсөн далайн ай савд хамрагдана.

“Шохой болон хөнгөн бетон үйлдвэрлэх үйлдвэр” төсөл нь үйлдвэрийн хашаанд хэрэгжих тул уг хашаан доторхоос бусад газрын гадаргад сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй юм.

2.2. Цаг уур

Төсөл хэрэгжих орчны бүс нутаг нь эх газрын эрс тэс хахир ширүүн уур амьсгалтай. Уур амьсгалын үзүүлэлтийн шинж нь тэгш хэмийн 4 улирлын хуваарилалттай. Чийглэгдүү сэрүүн, нэн хүйтэн уур амьсгалын ангилалд хамрагдана.

Шохой болон хөнгөн бетон үйлдвэрлэх үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас орон нутгийн уур амьсгалыг өөрчлөх сөрөг нөлөөлөл үүсэхээргүй байна. Харин энэ төсөл нь Монгол орны уур амьсгалын эрс тэс нөлөөллийн дор хэрэгжих тул үйл ажиллагааны үед цаг агаар, уур амьсгалын нөхцөл ихээхэн нөлөөтэй байх болно.

Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас орон нутгийн уур амьсгалыг өөрчлөх сөрөг нөлөөлөл байхгүй байна. Төсөл хэрэгжих явцад тоосжилт үүсэх зэргээр бохирдуулагч бодисын тоо хэмжээ нэмэгдэх ч стандарт хэмжээнээс давж, бохирдуулах хэмжээнд хүрч үйлчлэхгүй тул орон нутгийн уур амьсгалыг өөрчлөгч хүчин зүйл болж чадахгүй.

2.3. Агаарын чанар

Үйлдвэр орчмын нутаг дэвсгэрийн хөрс эвдэгдэн тоосрох, хүнд даацын автомашины хөдөлгөөн, автомашин механизмын яндангаас гарах хорт хийн хаягдал нь агаар дахь бохирдуулах бодисын агууламжийг ихэсгэнэ. Нөлөөллийн эрчмийн хувьд технологийн үе шатуудад дунд зэрэг сөрөг нөлөөлөлтэй байна.

Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилт, уг ажилд ашиглагдах тоног төхөөрөмж, машин механизм, тээврийн хэрэгслээс гарах утаа зэрэг эх үүсвэрүүдээс тоосжилт, агаарын бохирдол үүснэ.

2.4 Усан орчин

Энэ талбайд байнгын урсгалтай гол, горхи байхгүй, зөвхөн ул чулуулгийн ан цавын болон хөндий хотгор дахь сэвсгэр хурдасны ус тохиолдоно. Түүнчлэн төсөл хэрэгжүүлэх явцад ашиглагдах технологийн болон унд ахуйн хэрэгцээний усыг төвлөрсөн системээс хангах юм.

2.5 Хөрсөн бүрхэвч

Төсөл хэрэгжих талбай нь Хөрс-газарзүйн мужлалтаар Төв Азийн бүсийн Хангайн их мужийн өргөргийн бүсшилийн хар хүрэн, хүрэн хөрсний дэд бүсийн 4-р тойргийн нутагт хамрагдана. Тухайн нутагт хөрс үүсгэгч эх чулуулаг нь гол төлөв механик бүрэлдэхүүний болон

сайр чулууны агууламж, карбонатын хэмжээгээр жигд биш делюви, пролювийн болон элювийн гаралтай сэвсгэр хурдсаас голлон тогтсон байна. Дээрх өргөргийн бүсшилийн хар хүрэн, хүрэн хөрсний дэд бүсийн 4-р тойрогт уулын хар шороон, хар хүрэн, цайвар хүрэн, нугат хүрэн хөрс голлон тархана. Үйлдвэр орчимд цайвар хүрэн хөрс тархсан байна.

Үйлдвэр орчмын хөрс нь авто машины болон хүний үйл ажиллагааны нөлөөлөлд өртөнө. Хуурай хог хаягдлаар орчин бохирдох, хөрсний бохирдол үүсэх зэргээр нөлөөлнө. Тээвэрлэлтээс хөрсний бүтэц эвдрэх, газрын гадарга, хөрс ахуйн хаягдал шатахуун, тослох материалаар бохирдож болзошгүй.

2.6 Ургамлан нөмрөг

Төсөл хэрэгжих талбай нь хүн ам суурьшсан хэсэгт байрладаг тул ургамлан бүрхэвч үндсэндээ устсан бөгөөд хөл газрын ургамал хааяа тохиолдоно. Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас ургамлан бүрхэвчинд сөрөг нөлөө үзүүлэхээргүй байна.

2.7. Амьтны аймагт нөлөөлөх байдал

Төсөл хэрэгжих талбай нь Дархан хотын нутаг дэвсгэрийн урд хэсэг болох үйлдвэрийн районд байрлах тул амьтны аймгийн төрөл зүйл харьцангуй цөөрч шилжих хөдөлгөөн нь бүрэн алдагдсан ба байгалийн унаган төрх нь алдагдаж техноген ландшафт үүссэнтэй холбоотой амьтны аймгийн зүйлийн бүрэлдэхүүн үндсэндээ дайжсан гэж хэлж болох юм.

2.8. Нийгэмд нөлөөлөх байдал

Төслийг хэрэгжүүлэхэд ажиллах хүчийг төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн оршин суугчдаас авч ажиллуулах нь оршин суугчдын амьжиргаа, нийгэм эдийн засгийн хөгжилд эерэг, харин үйлдвэрийн үйл ажиллагааны үед үүсэх машин механизмын дуу чимээ, тоосжилт ихэссэнээс хүн амын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

3.1. Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тухай ерөнхий удирдамж

“СИЛИКАТ” ХК-ийн “Шохой болон хөнгөн бетон үйлдвэрлэх үйлдвэр” төслийн хувьд байгаль орчны төлөв байдал, байгаль орчны эрх зүйн байдал зэрэг нь байгаль орчныг хамгаалах асуудалтай хэрхэн уялдах, төслийн үйл ажиллагаанаас хамрах нутаг дэвсгэрийн орчны бүрдэл хэсгүүдэд төслийн хэрэгжих үе шат бүрийн үйл ажиллагааны нөлөөлөл, түүнчлэн төслийн гол нөлөөллийг үнэлэн тогтоов.

Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг Монгол улсын Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, байгаль орчны эрх зүйн баримт бичгүүдэд тулгуурлан магадлан жагсаах, давхцуулан зураглах, загварчлалын арга, харьцуулсан судалгааны арга БОНХЯ-аас /хуучин нэрээр/ гаргасан Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний аргачилсан заавар /2014/, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээнд өргөн хэрэглэгддэг матриц зэргийг ашиглан хийж гүйцэтгэлээ.

3.2. Төслийн болзошгүй сөрөг нөлөөлөл, үргэлжлэх хугацаа, эрчим

Хүснэгт 6. Болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөлөл

Байгаль орчны үзүүлэлт	Шууд	Шууд бус	Өөрөө зохицуулаг	Богино хугацааны	Ург хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Буцалтгүй нөлөөлөх	Хүчтэй	Дунд зэрэг	Бага зэрэг
1. Байгалийн төрөл зүйлийн өөрчлөлт										
Газрын доорх урсацын өөрчлөлт										
Газрын доорх усны чанарын өөрчлөлт										
Гадаргын усны өөрчлөлт										
Агаарын чанарын өөрчлөлт	x				x		x	x		
Уур амьсгалын (бичил) өөрчлөлт		x			x		x			x
2. Байгалийн нөөц, ашиглалт										
Эрдэс түүхий эдийн нөөц		x			x		x			x
Эрчим хүчний нөөц										
3. Байгаль, орчны өөрчлөлт										
Ундны усны чанар, хэмжээ		x			x		x		x	
Урсгал усны хэрэгцээ										
Агаарын бохирдол	x				x		x	x		
Хөрсний эвдрэл, бохирдол		x			x		x		x	
4. Эдийн засаг, нийгмийн асуудал										
Хувийн өмчийн болон татварын орлого өөрчлөгдөх	x				x		x			x
Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	x				x		x	x		
Ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг болох	x				x		x			x
Ажлын байр нэмэгдэх	x				x		x			x
Хүн амын эрүүл мэндэд нөлөөлөх	x				x		x			x
5. Бусад нөлөөлөл										
Шороон зам, шилжилтээс болж хөрс эвдрэх	x				x		x		x	

Ахуйн хаягдал, хогийн ариутгал муугаас эвгүй үнэр гарах, шавьж үржих	х			х			х			х
Хүчтэй салхи, уруйн үер										
Дүн	9	4		1	12		13	3	3	7

Дээрх хүснэгтээс дүгнэхэд байгаль орчинд нөлөөлж болзошгүй шууд, урт хугацааны, буцалтгүй, бага зэргийн нөлөөлөл нилээд хувийг эзэлж байна.

Үүнд:

1. Агаарын чанарын өөрчлөлт
2. Бичил уур амьсгалын өөрчлөлт
3. Агаарын бохирдол
4. Хөрсний элэгдэл, бохирдол
5. Хувийн өмчийн болон татварын орлого өөрчлөгдөх
6. Орон нутгийн орлого нэмэгдэх
7. Ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг болох
8. Ажлын байр нэмэгдэх
9. Улирлын чанартай эрэлт хэрэгцээ нэмэгдэх
10. Хүн амын эрүүл мэндэд нөлөөлөх
11. Шороон зам, шилжилтээс болж хөрс эвдрэх
12. Ахуйн хаягдал, хогийн ариутгал муугаас эвгүй үнэр гарах шавьж үржих зэрэг байна.

Дээрх болзошгүй нөлөөллүүдээс харахад эдийн засаг, нийгмийн асуудалд үйлдвэрийн үйл ажиллагаа шууд, урт хугацааны, буцалтгүйгээр нөлөөлөх эерэг нөлөөтэй байна.

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллийг тогтоох зорилгоор шинжээчдийн хэсэг газар дээр нь очиж, төсөл хэрэгжих талбай болон орчны байдал, төсөлтэй танилцаж, холбогдох судалгааг хийсэн болно.

Төслийн болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо **магадлан жагсаах** аргыг ашиглаж, үр дүнг дараах хүснэгтэд үзүүлэв. Энэ арга нь төсөл хэрэгжих үед тухайн нөлөөлөл байгаа эсэх дээр тулгуурладаг ба хэрэв тухайн нөлөөлөл байвал "х"-ээр тэмдэглэдэг.

Уг төслийн байршил, техник технологийн шийдэл болон төсөл хэрэгжих үеийн байгаль орчны асуудлыг тусад нь авч үзэн “магадлан жагсаалт” хүснэгтэнд түүний нөлөөллийн үр дагаврыг “муу”, “дунд”, “сайн” гэсэн утгуудын аль тохирохыг “х” гэж бөглөв.

Хүснэгт 7. Төслийн байршил, шийдэл, төлөвлөлт болон хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон нөлөөллийн эрчим, үр дагаврыг магадлан жагсаах

Байгаль орчны асуудлууд	Нөлөөлөл байхгүй	Гол үр дагавар		
		Муу (бага)	Дунд	Сайн (их)
1. Төслийн байршилтай холбоотой байгаль орчны асуудал				
Хүн амыг нүүлгэн шилжүүлэхтэй холбоотой асуудал	х			

Түүх соёлын дурсгалт газар, археологи-палентологийн олдворт газрыг эвдэхэд хүрэх	x			
Усан хангамж, газрын доорх усны горимд өөрчлөлт орох			x	
2. Төслийн шийдэл, төлөвлөгөөтэй холбоотой байгаль орчны асуудал				
Үйл ажиллагааны болон ашиглалтын чанар нь тухайн орон нутагт нийцтэй эсэх, орчны бохирдлын хяналтын сонгосон төхөөрөмж хир зэрэг зохимжтой				x
Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлийн өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх болон ажилтнуудыг хорт хий, гал түймрээс хамгаалах асуудал хир зэрэг төлөвлөгдсөн			x	
Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад гарах тоосжилтыг бууруулах асуудал хир зэрэг тусгагдсан				x
Тусгай анхаарал тавих шаардлагатай хорт хий, тоос, утаа гардаг эсэх			x	
Үйл ажиллагааны үед гарах дуу чимээг багасгах талаар төсөлд тусгагдсан эсэх		x		
3. Барилга байгууламж барих, үйлдвэрийн аюулгүй ажиллагаатай холбогдож гарах байгаль орчны асуудал				
Төслийн үйл ажиллагааны үед усны нөөц хомсдох байдал		x		
Төсөл хэрэгжих үеийн хөрсний элэгдэл, эвдрэл				x
Үйлдвэрлэлийн осол, аваар, хортой нөхцөл үүсэх, халдварт өвчин гарах нөхцөл			x	
4. Төсөл хэрэгжүүлэх үеийн байгаль орчны асуудал				
Төслийн үйл ажиллагааны болон ашиглалтын чанарын талаарх төлөвлөгөө, санхүүжилт хир зэрэг бодитой, шаардлага хангасан эсэх			x	
Мэргэжлээс шалтгаалах өвчин болон аюулгүй ажиллагааны төлөвлөгөө, санхүүжилт бодитой эсэх			x	
Хөрсний эвдрэл, элэгдлийг бууруулах, орчныг тохижуулах асуудал төлөвлөгөөнд хэрхэн тусгагдсан (хөрсжүүлэх, ургамал тарих, зүлэгжүүлэх, талбайн усалгаа)			x	
Шуурхай хяналтын асуудал (төсөлд шуурхай хяналтын хугацаа, мөнгө зардал тусгагдсан эсэх)		x		
5. Төслийг ерөнхийд нь хянаж үзэх шалгуурууд (бодлогын чанартай асуудлууд)				
Төслийн техник технологийн шийдлийг техник эдийн засгийн хувьд болон хувилбараас авч үзэн аль болох оновчтой аргыг сонгосон эсэх асуудал				x

Төслийн байршилтай холбогдох нөлөөлөл

Төсөл хэрэгжих байршлын хувьд хүн амыг нүүлгэн шилжүүлэх, түүх соёлын археологийн олдворт газарт ямар нэгэн нөлөөлөл байхгүй.

Төслийн шийдэл, төлөвлөгөөтэй холбоотой асуудал

Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлийн өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх болон ажилтнуудыг хорт хий, гал түймрээс хамгаалах асуудал, мөн үйл ажиллагаанаас гарах дуу чимээг багасгах талаар дунд зэргийн үр дагавартай байна.

3.3. Төслийн гол сөрөг нөлөөллийг үнэлэх

Дээр өгүүлсэн болзошгүй нөлөөллийн судалгааны үр дүнгээс төсөл хэрэгжих үеийн болон ашиглалтын үе шатанд хөрс, агаар, бэлчээр, газрын доорх ус зэрэгт ихээхэн нөлөөтэй болох нь харагдаж байна. Иймд эдгээр нь голлох нөлөөлөлд багтана. Сөрөг нөлөөллийг байгаль орчны үзүүлэлт тус бүрээр дэлгэрэнгүй авч үзлээ.

3.4. Гол сөрөг нөлөөлөл, үргэлжлэх хугацаа, эрчим

“Шохой болон хөнгөн бетон үйлдвэрлэх үйлдвэр” төслийн хүрээнд түүхий эдийг тээвэрлэн авч ирж хадгалах, хөнгөн бетон үйлдвэрлэх, шохой үйлдвэрлэх үйл ажиллагаанууд хийгдэнэ. Иймд үйлдвэрийн байгаль орчны сөрөг нөлөөллийн асуудлыг авч үзэхдээ Леопольдын матрицын аргыг хэрэглэв. Энэ нөлөөллийн чухал байдлын зэрэглэл ба нөлөөллийн болзошгүй утгыг 1-10 хүртэл оноогоор нилээд дэлгэрэнгүй байдлаар тодорхойлов. Ийнхүү үнэлгээ өгөхдөө аль болохоор бодит байдалд тулгуурласан нарийн мэргэжлийн шинжээчдийн дүгнэлтийг үндэс болголоо. Леопольдын матрицын арга нь дараах 3 үйлдэл хийхийг шаарддаг. Үүнд:

1. Хэрэв экологийн тогтолцоонд төслийн технологийн үе шатны аль нэг үйл ажиллагаа нь нөлөөлөхөөр байвал түүнд харгалзах дөрвөлжинг ташуу зураасаар 2 хуваана.
2. Хуваагдсан хэсгийн доод талд болзошгүй нөлөөллийн чухал байдлыг 1-10 хүртлэх тоогоор үнэлнэ.
3. Хуваагдсан хэсгийн дээд талд мөн 1-10 хүртлэх оноогоор болзошгүй нөлөөллийн хүчтэй эсэхийг үнэлэн бичнэ. Үүнд: 1 балл бол үнэлгээний хамгийн бага, 10 нь хамгийн их утга юм.

Хүснэгт 8. Байгаль орчинд үзүүлэх болзошгүй нөлөөлөл

№	Үйл ажиллагааны хэлбэр Экологийн Тогтолцоо	Түүхий эдийг тээвэрлэн авчрах	Шохойн чулууг ангилан ялгах	Шохой үйлдвэрлэх	Хөнгөн бетон блок үйлдвэрлэх	Бүгд
1	Агаар	8/8	9/9	5/5	8/8	30/30
2	Хөрс	8/8	-	-	-	8/8
3	Гадаргын ус	-	-	-	-	
4	Газрын доорхи ус	-	-	-	5/5	5/5
5	Хүний эрүүл мэнд	4/5	5/5	3/3	4/5	16/18
	Бүгд	20/21	14/14	8/8	17/18	59/61

Дээрх хүснэгтийн босоо багануудын нийлбэр дүнгээс үзвэл түүхий эдийг тээвэрлэн авчрах, хөнгөн бетон блок үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа нь агаар, хөрс, хүний эрүүл мэнд зэрэгт ихээхэн нөлөөлж болзошгүй нь харагдаж байна.

Нөлөөлөлд орох байдлаар ангилбал агаар 30/30, хүний эрүүл мэнд 16/18, 1-р ангилалд, хөрс 8/8, газрын доорхи ус 5/5, 2-р ангилалд орж байна. Иймд 1 ба 2-р ангиллын өртөгчдөд нарийвчилсан судалгаа, тооцоо хийх нь зүйтэй.

Хүснэгт 9. Гол сөрөг нөлөөлөл

№	Байгаль орчны хүчин зүйлс	Гол сөрөг нөлөөлөл
1	Агаар	Түүхий эдийг тээвэрлэх, хөнгөн бетон блок, шохой үйлдвэрлэх үйл ажиллагааны үед агаарын чанарт үзүүлэх нөлөө их байна. Энэ үед тоос, тээврийн хэрэгслээс гарах ШТМ-ын утаа агаарт дэгдэж сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй.
2	Хүний эрүүл мэнд	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дүрмийг баримтлаагүйгээс үйлдвэрийн осол гэмтэл гарах, агаар, хөрс, усан орчин бохирдсоноос хүн амын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ. 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 10. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа ба давтамж	Зардал, мян.төг	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Агаар орчин				
Тоосжилт үүсэх	Тоосжилтын хяналтыг тоосжилт үүсэх эх үүсвэрүүд болон ажлын байранд тогтмол хийж, ихэссэн үед нь холбогдох арга хэмжээ авч байх	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	300.0	MNS 4585:2007” “Гадаад орчны агаарын түгээмэл бохирдуулагчийн хүлцэх агууламж болон зөвшөөрөгдөх түвшин стандарт MNS 5916:2008
	Түүхий эд тээвэрлэхдээ асгарах, тоосрохоос хамгаалсан хучлагатай байх	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Үйл ажиллагааны зардлаас	
	Төсөлд хэрэглэгдэж буй тээврийн хэрэгслүүд оношлогоог тогтмол хийлгэх	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	500.0	
Хөрс, ургамал				
Ажилчдын оффис, үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас үүсэх хог хаягдал нь хөрс бохирдуулах	Хог хаягдлыг тухай бүрт нь ангилан зайлуулах арга хэмжээ авах	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Хог хаягдлын зардалд тусгагдсан.	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай Монгол улсын хууль MNS 5914:2008 “Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. MNS 5916:2008 “Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт”
Бусад асуудлаар				
Сонирхогч талуудын оролцоог хангах	БОМТ болон түүний тайланг хуулийн хугацаанд үнэн зөв гаргаж илгээх	Жилд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардлаар	“Байгаль орчин хамгаалах тухай” хуулийн дагуу
Төслийг хэрэгжүүлэх эхний жилийн Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний зардлын урьдчилсан дүн			800.0	

4.2. Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 11. Ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгжийн өртөг мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж
1	Ногоон байгууламжийн арчилгаа, тордолгоо	Ногоон байгууламжийн усалгаа	Үйлдвэрийн талбайн ногоон байгууламж	Үйл ажиллагааны зардлаас	Жил болгон ногоон байгууламжийн хэмжээг нэмэгдүүлж байх шаардлагатай.
2	“Ногоон Дархан” хөтөлбөрт оролцох	Ногоон байгууламжийн хэмжээг нэмэгдүүлэх зорилгоор мод тарих	Дархан-Уул аймгийн БОАЖГ-тай хамтран сонгосон талбайд		
Нийт				-	

4.3. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Үйлдвэрийн ашиглалтын үйл явцад түүх соёлын дурсгалт зүйлс олдвол үйлдвэрийн үйл ажиллагааг түр зогсоон зохих байгууллагад мэдэгдэж, түүх соёлын дурсгалт зүйлсийг хамгаалах ажлыг зохион байгуулах болно.

4.4. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 12. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Зардал, мян.төг
Химийн бодис болон сав баглаа боодлыг мэргэжлийн байгууллагаар устгуулах	Үйл ажиллагааны зардлаас
Ажилчдад химийн бодистой хэрхэн харьцах сургалт семинарыг тогтмол зохион байгуулж, хамруулах	Үйл ажиллагааны зардлаас
Ажилчдад химийн бодистой харьцахад шаардлагатай хувцас хэрэгслээр хангах	Үйл ажиллагааны зардлаас
Нийт зардал	-

4.5. Хог, хаягдлын менежментийн арга хэмжээний зардал

Хүснэгт 13. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Зардал, мян.төг	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Хог хаягдлын цэг, ангилан ялгах үйлдвэрийн талбай, кемп орчимд бохирдол үүсгэж болзошгүй	Хог хаягдлыг ялгах, зайлуулах, устгах, цэвэршүүлэх менежментийн төлөвлөгөөг мөрдөн ажиллах	500.0	Хог хаягдлын тухай хууль болон холбогдох журам, заалтууд
	Хог хаягдлын цэгийг стандарт шаардлагын дагуу засаж тохижуулах	Үйл ажиллагааны зардлаар	
Нийт		500.0	

4.6. Тухайн жилийн орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр

Хүснэгт 14. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хяналт-шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Зардал, мян.төг/жил	Баримтлах стандарт ба арга, аргачлал
Агаарын чанар				
Температур, тоосжилт, Агаарын урсгал, Чийгшил, Нүүрстөрөгчийн исэл, Хүхэрт устөрөгч, Метан, Азотын давхар исэл, Аммиак г.м	Ажлын байранд, үйлдвэрийн талбайн ойр орчимд	Жилд 2 удаа, 1 цэгээс. Шаардлагатай тохиолдолд тухай бүрт нь.	100.0	MNS 5013:2003 Бензин хөдөлгүүртэй автомашин, утааны найрлага дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга MNS 5014:2003 Дизель хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны тортогжилтын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга
Хөрсөн бүрхэвч				
Хөрсний үе давхаргын зузаан (см),элэгдэл эвдрэлийн нөхцөл, ялзмаг%, рН, давсжилт, чийгшилт, Pb, As, Cd, Hg, Си-ийн агууламж, Физик шинж чанар, органик бодис, нийт азот, карбонат, Са, Mg, P2O5, K2O, хөрсний рН, Pb, Cd, As, Zn, Се-ийн агууламж	Төсөл хэрэгжих талбай	Жилд 2 удаа, 1 цэгээс	100.0	MNS 3473:1983 Газар. Газрын эдэлбэр. Газар ашиглалт. MNS 3297:1991 Хот суурин газрын хөрсний ариун Ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлтийн норм хэмжээ
Усан орчин				
Усны рН, цахилгаан дамжуулах чадвар нүүрстөрөгчийн исэл CO3, хүчил HCO3, кальци Са, хлор Cl, кали К, магни Mg, сод Na, хүхэр S, хүнцэл As, бор В, бари Ва, кадми Cd, кобальт Со, хром Cr, зэс Си, төмөр Fe, мөнгөн ус Hg, манган Mn, молибден Мо, никель Ni, хар тугалга Pb, селени Se, силикон Si, ванади V, цинк Zn, хөнгөн цагаан Al, мөнгө Ag, Хими бактериологийн бүрэн шинжилгээ	Гүний худгаас	Жилд 1 удаа, гүний худгаас дээжлэлт хийж лабораторийн шинжилгээнд өгч бактериологийн бүрэн шинжилгээ, хүнд металлын шинжилгээг хийлгэх.	200.0	MNS0900:2005 Ундны ус-Ундны усны хяналт шинжилгээ MNS3935:1986 Ундны ус-Усны шинжилгээнд тавигдах шаардлага MNS3936:1986 Ундны ус болон үйлдвэрийн ус-Тухайн талбарт нь шинжилгээ хийх MNS4432:1997 Ундны ус-Хуурай үлдэгдлийн хэмжээг тодорхойлох MNS3934:1986 Ундны болон үйлдвэрийн ус-Химийн шинжилгээ хийх-дээж авах, хадгалах, зөөвөрлөх MNS5667-10:2001 Усны чанар-Дээж авах-2-р бүлэг. Хаягдал уснаас дээж авах MNS5667-2:2001 Усны чанар-Дээж авах-2-р бүлэг Дээж авах арга MNS4867:1999 Усны чанар-Дээж авах-3-рбүлэг Авсан дээжийг зөөвөрлөх, хадгалах арга
Ажилчдын эрүүл мэндийн үзлэг				
Мэргэжлийн өвчин судлалын үндэсний төвтэй гэрээ байгуулж ажиллана	Төсөл хэрэгжих орчинд	Жил бүр	Байгууллагын үйл ажиллагааны зардалд тусгах	Ажлын байрны нөхцөл, эрүүл ахуй, хөдөлмөрийн нөхцөл болон аюулгүй ажиллагааны талаар баримталдаг Монгол улсын стандартууд
Төслийг хэрэгжүүлэх эхний жилийн зардлын урьдчилсан дүн			400.0	

ОХШХ-ийн хүрээнд үйлдвэрийн талбай орчмоос агаарын чанарын болон хөрсний бохирдлын дээжийг жил бүр авч шинжлүүлж байна.

4.7. Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн төлөвлөгөө

Үйлдвэрийн талбайд галын аюул гарч болзошгүй тул гал унтраах багаж хэрэгслийн хангамжийг байдлаас шалтгаалан нэмж авах шаардлагатай. Мөн ажилчдын хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагаатай холбоотой анхааруулах самбар тэмдэглэгээг үйлдвэрийн шаардлагатай хэсэгт байршуулах шаардлагатай.

Түүнчлэн ижил төрлийн үйл ажиллагаа явуулж буй төслийн ойролцоох байгууллагуудтай байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр хамтран ажиллах гэрээ байгуулж, нэгдсэн арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулан ажиллах нь үр дүнтэй юм.

Хүснэгт 15. Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн төлөвлөгөө

Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Зардал, мян.төг
Энэхүү тайлангийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах зөвлөмжүүдийг үйл ажиллагаандаа тусгаж хэрэгжүүлэх	--*--
Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт семинарыг тогтмол зохион байгуулж, хамруулах	250.0
Ажиллагсдыг улиралд нэг удаа эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах.	250.0
Ажиллагсдыг тоосноос хамгаалах хошуувч, хувцас хэрэгслээр хангах	-
Газрын төлөв байдлын улсын чанарын хянан баталгаа хийлгэж, дүгнэлт гаргуулах	Үйл ажиллагааны зардлаар
Нийт зардал	500.0

4.8. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг

хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

Хүснэгт 16. Олон нийтийн оролцоог хангах, тайлагнах төлөвлөгөө

№	Ажлын нэр	Хэнд	Хариуцах эзэн	Хугацаа	Зардал
1	Үйлдвэрийн үйл ажиллагаа, төсөл хэрэгжиж буй талбайн өнөөгийн байдлыг танилцуулах	Төсөл хэрэгжих талбай орчмын нутгийн иргэд, холбогдох хүмүүс	Уурхайн дарга, БО-ны мэргэжилтэн	V сард	150.0 мян.төг
2	Нийт хийгдсэн ажлын хэмжээ, хийгдсэн ажлуудын тайлагнал	Төсөл хэрэгжих талбай орчмын нутгийн иргэд, холбогдох хүмүүс	Уурхайн дарга, БО-ны мэргэжилтэн	X сард	150.0 мян.төг

2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 2 500 мян.төгрөг төлөвлөж өглөө.